

ADÜ V. PSİKOLOJİ LİSANS ÖĞRENCİLERİ ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. Oturum

Yönetici: Dr. Öğr. Üyesi Gün PAKYÜREK

09.30 – 10.30

İleriye Dönük Bellek Performansının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Nursel UĞUR COŞKUN- Dr. Öğr. Üyesi Gün PAKYÜREK

Gelecekte planlanmış ve yapılması amaç edinilmiş eylem her ne ise doğru zamanda hatırlanmasına ilişkin bellek türü İleriye Dönük Bellek (İDB) olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada günlük rutinlerin bir simülasyonu olarak tasarlanan Sanal Hafta Görevi (SHG) aracılığı ile ileriye dönük bellek (İDB) performansına etki edebilecek olası değişkenlerin incelenmesi amaç edinilmiştir. Örneğin yaşa bağlı SHG performansında farklılaşma olup olmadığı, sigara veya alkol kullanma durumu, eğitim süresi, meslek gibi değişkenler bakımından bir değişimin varlığı incelenmek istenmiştir. Covid aşısı durumunun veya hastalığı geçirme şeklinin (yatılı, ayakta) SHG performansında farklılaşma oluşturup oluşturmadığını analiz etmek gibi alt amaçlar hedeflenmiştir.

Çalışmanın bir diğer amacı, yürütücü işlevlerden sorumlu beyin bölgesi olarak gösterilen frontal lobun işlevselliğinin değerlendirilmesinde kullanılan Frontal Lob Değerlendirme Bataryası (FAB) performansı ile SHG performansının ilişkisinin incelenmesidir. Buna göre SHG ve FAB performansları arasında bir ilişkinin varlığı öngörülmektedir. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yürütücü İşlevler, İleriye Dönük Bellek, Frontal Lob İşlevleri, Sanal Hafta Görevi

İpucuna Maruz Kalmanın ve Tekrarın Olay Sonrası Yanlış Bilgi Paradigması Üzerindeki Etkileri

Sümeyye YAMAN- Dr. Öğr. Üyesi Gün PAKYÜREK

Bellek ile ilgili modern çalışmalar belleği sadece kodlama, depolama ve geri getirme işlemleri olarak görmemekte, belleğin yeniden yapılandırıcı süreçlerden geçtiğini söylemektedir. Bu da belleği çarpıtmalara, yönlendirmelere ve yanılgılara yatkın hale getirmektedir. Bellek yanılgılarını deneysel yöntemlerle incelemek için geliştirilen paradigmalardan biri olan olay sonrası yanlış bilgi paradigması üç temel aşamadan oluşmaktadır; olay, yanlış bilgi alma ve hatırlama testidir. Mevcut araştırmanın temel amacı, bilginin tekrar etme yoluyla sağlamlaşmasının ve tanıma testi sırasında ipucu gösteriminin, olay sonrası yanlış bilgi

paradigması üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmaya toplam 18-40 yaş arası 117 kişi katılmıştır. Katılımcılar bir olaya ilişkin slayt gösterimi izlemekte ve aynı zamanda olaya ilişkin atandıkları gruba göre doğru ya da yanlış hikâyeyi dinlemektedirler. Katılımcılar gruplara seçkisiz olarak atanmışlardır. Çalışmada 3 deney grubu 1 kontrol grubu bulunmaktadır. Kontrol grubundakiler slaytı izledikten sonra orijinal hikâyeyi dinlerken deney grubundakiler yanlış bilgi içeren hikâyeyi dinlemişlerdir. Deney grupları kendi aralarında üç gruba ayrılmaktadır. İlk grup bir defa slaytı izledikten sonra yanlış hikâyeyi dinlerken ikinci grup slaytı 3 kez izledikten sonra yanlış hikâyeyi dinlemişlerdir. Son grup ise ilk gruptan farklı olarak tanıma testi sırasında doğru bilgi ile ilgili ipucu almıştır. Diğer deney grupları ve kontrol grubu en son aldıkları tanıma testi sırasında herhangi bir ipucuyla karşılaşmamışlardır. Dört grup aralarında ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda kontrol koşuluyla diğer gruplar arasında anlamlı bir fark beklenmektedir. İkinci deney grubu ve üçüncü deney grubu birinci deney grubundan anlamlı olarak daha fazla soruya doğru cevap vermesi beklenmektedir. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın bağlamında tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Bellek yanılması, olay sonrası yanlış bilgi paradigması, ipucu gösterimi, tekrar etmek

İleriye Dönük Bellek Performansı ile Çoklu Zeka İlişkisinin incelenmesi

Gizem AŞIK- Dr. Öğr. Üyesi Gün PAKYÜREK

Bu çalışmanın amacı ileriye dönük bellek performansı ile çoklu zeka alanları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Yapılan çalışmalarda ileriye dönük belleğin, çalışma belleğinde olduğu gibi prefrontal lob kaynaklarını kullandığını bulunmuştur. Alanyazında çalışma belleği ile zeka arasında ilişki bulan araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmaların bulguları ışığında benzer kaynakları kullanan ileriye dönük bellek performansı ile çoklu zeka arasındaki ilişki incelenmiştir. Toplamda 60 katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılara çoklu zeka alanları ölçeği ve Sanal Hafta Görevi (SHG) yüz yüze uygulanmıştır Katılımcılar çalışmaya bireysel olarak alınmıştır. Çalışma bulgularında, çoklu zeka türleri ile ileriye dönük bellek performansı arasında korelasyon olması beklenmektedir. Var ise hangi alanlarda korelasyon olduğu belirtilecek ve ilişki açıklanmaya çalışılacaktır. Analizler sonrası elde edilen bulgular ilgili alanyazın bağlamında tartışılacaktır.

II. Oturum

Yönetici: Dr. Öğr. Üyesi Ebru KÖSE

10.45-11.45

Bilinçli ve Bilinç Öncesi Algıya Sunulan Uyaranların Estetik Tercihler Üzerindeki Etkisi

Erdem TAŞKIRAN- Dr. Öğr. Üyesi Ebru KÖSE

Giriş: Estetik algılama, duyumdan başlayarak yorum, değerlendirme ve hazdan oluşan bir kavrama sürecidir. Çalışmalarda bilgilerin bütünleştirilmesi ile bilinçli oluşan ve üst kortikal yapılarla ilişkili olan estetik algısı incelenmiştir. Tehdit edici uyaranlarla karşılaştırıldığında nötr uyaranlar karar verme mekanizmalarını etkilemektedir. Ancak kişilerin tehdit edici uyaran sunumu sonrasında estetik algısında bir değişim olup olmayacağı bilinmemektedir. Bu araştırmanın sorusu, bilinçli ve bilinç öncesine sunulan tehdit edici uyaranların estetik tercihleri değiştirip değiştirmeyeceğidir.

Yöntem: Araştırmanın deseni 2(uyaran sunumu: bilinç öncesi, bilinçli) x2 (görsellerin duygusal içeriği: tehdit edici – nötr) son faktörde tekrar ölçümlü faktöryel desendir. Bağımlı değişken, estetik tercihlerin ön ölçüme göre değişim farkıdır. Katılımcılara alınma/alınmama kriterlerini belirlemek için demografik bilgi formu, Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Beck Anksiyete Envanteri (BAE) uygulanmıştır. Deneyin ilk aşamasında katılımcılar Dall-E yapay zeka programı ile oluşturulan manzara, portre ve soyut resimler hakkında bireysel estetik değerlendirmeleri 7’li likert tipi ölçek üzerinden puanlamışlardır. İlk uygulamadan 28 gün sonra 2. Aşamada katılımcıların bilinç öncesi (40 ms) veya bilinçli algılarına (1000ms) tehdit edici ya da nötr uyaranlar sunularak, katılımcılardan ön ölçümde estetik değerlendirme yaptıkları resimleri tekrar değerlendirmeleri istenecektir. Tehdit edici ve nötr uyaranlar IAPS veri setinden olumsuz ve uyarılmışlık düzeyi yüksek olarak değerlendirilmiş (tehdit edici) ve ortalama değerler almış (nötr) olan fotoğraflardan seçilmiştir.

Bulgular: Görsellerin duygusal içeriği ile uyaran sunumunun etkileşim etkisi, marjinal olarak anlamlıdır ($F(1,37) = 3.89, p = 0.056$). Etkileşim etkisini anlamak için yapılan Sidak Post-Hoc analizi sonucuna göre, sadece bilince sunulan tehdit edici ile nötr koşullar arasında anlamlı bir fark vardır ($p = 0.02$). Bilinç koşulunda tehdit edici uyaran sunumu estetik değerlendirmeyi azaltmış nötrde herhangi bir değişim görülmemiştir. Bilinçdışı uyaran sunumunda her iki uyaran türünde de (Nötr- Tehdit edici), estetik puanlarda azalma görülmüştür.

Sonuç: Elde edilen bulgular nöroestetik bağlamında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nöroestetik, Yapay Zeka, Bilinç Öncesi, Göz Takip, Estetik.

İyi Oluş Düzeylerinin Duygusal Uyarılara Yönelik Dikkat Yanlılığı ve Çeşitli Dikkat Türleri Üzerindeki Etkisi

İrem KOÇAK- Dr. Öğr. Üyesi Ebru KÖSE

Giriş: İyi oluş ruh halinden farklı olarak bireylerin hayatındaki genel memnuniyeti ifade etmektedir ve çeşitli bilişsel fonksiyonları etkilediği bilinmektedir. Literatürde genellikle olumsuz ruh halinin çeşitli bilişsel ve duygusal etkilerin araştırıldığı görülmektedir. İyi oluş literatüründe bilişsel fonksiyonları ölçer nitelikteki araştırmaların eksik olduğu görülmektedir. Kapsamı iyi oluş kavramına göre daha dar ve daha kısa süreli etkileri görüldüğü ruh hali, duygudurum gibi durumların dikkat üzerindeki ve çeşitli duygusal uyarılar üzerindeki etkileri alan yazında çok fazla araştırılmıştır. Bunun yanında iyi oluş kavramı ve bilişsel işlevler üzerindeki etkisi alan yazında ihmal edilen taraf olmuştur. Psikoloji literatüründe psikopatoloji perspektifinde araştırmaların yoğunlaştığı görülmüştür. Bu bakımdan şemsiye bir terim olan iyi oluşun bireylerin gelişimini ve esenlik halini kapsaması sebebiyle bilişsel işlevler üzerindeki etkisinin incelenmesi planlanmıştır. Araştırmanın temel amacı iyi oluşu yüksek olan ve iyi oluşu düşük olan katılımcıların, duygusal uyarılara (olumlu- olumsuz- nötr) gösterdikleri dikkat yanlılığı ve çeşitli dikkat türleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Yöntem: İki aşamadan oluşan veri toplama yöntemi ile yarı deneysel bir çalışma yapılmıştır. Katılımcıların iyi oluşu Perma Ölçeği ile ölçülmüştür. Duygusal Stroop Testi ile katılımcıların iyi oluş ile ilgili kelimelere yönelik dikkat yanlılıkları ölçülmüştür. Posner Uzamsal İpucu Paradigması (UIP) ile çeşitli dikkat türleri ölçülmüştür. Katılımcılara ilk aşamada Perma ölçeği, Süreklilik Kaygı Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri sunulmuştur. İkinci aşamada Durumluluk Kaygı Ölçeği ve Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği tamamlamaları istenmiş ardından katılımcılara iyi oluş ile ilgili kelimelerden oluşan Duygusal Stroop Testi ve Posner Testi uygulanmıştır.

Bulgular: 2 (iyi oluş düzeyleri; yüksek, düşük) x 3 (duygusal Stroop koşulları; nötr, olumlu, olumsuz) son faktörde tekrar ölçümlü ANOVA analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İyi oluş, dikkat, dikkat yanlılıkları, duygusal stroop testi

İntihar Bilişleri ve İntihar Davranışı İlişkisi: Kişilerarası Psikolojik İntihar Kuramı Bağlamında Bir İnceleme

Ebru ŞENEL- Dr. Öğr. Üyesi Tolga KÖSKÜN

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü (2021) verilerine göre her yıl 703.000 kişi intihar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Bununla birlikte 15-29 yaş grubunda ölüm nedenleri arasında intihar dördüncü sırada yer almaktadır. Son yıllarda intihar davranışını açıklamaya yönelik önemli

yaklaşımlardan birinin Kişilerarası Psikolojik İntihar Kuramı (KPİK) olduğu görülmektedir. Kuramın temel bileşenlerinden olan algılanan yük; kişinin sorunlardan dolayı kendini sorumlu tutmasını, sevdiklerinin hayatında kendini bir yük olarak görmesini, ölümünün diğerlerinin hayatı için daha değerli ve anlamlı olduğu inancını ifade etmektedir. Kuramın bir diğer bileşeni engellenmiş aidiyet ise yalnızlık, karşılıklı ilginin yokluğu, sosyal geri çekilme, sosyal desteğin az olması ve aile çatışması gibi kişilerarası durumları içermektedir. Kurama göre algılanan yükün ve engellenmiş aidiyet duygusunun artması intihar riskini arttırmaktadır. İntihar eğiliminin temel belirleyicilerinden birinin de bilişsel özellikler olduğu öne sürülmektedir. Buna göre stresli bir yaşantı karşısında ilk olarak intihar inanç sistemine dair bilişler aktif hale gelmektedir. Sevilemezlik, çaresizlik ve zorlu yaşantılar karşısında toleransın düşük olması gibi inançları içeren bu bilişsel süreçler hem kronik hem de akut olmak üzere genel bir intihar yönelimini ifade etmektedir. Bu çalışmada algılanan yük ve engellenmiş aidiyet ile intihar davranışı arasındaki ilişkide intihar bilişlerinin rolünün incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmaya yaşları 18-54 ($M=22.6$; $SS=5.05$) arasında değişen 217 kişi (%71 Kadın) katılmıştır. Veriler İntihar Davranış Ölçeği, İntihar Bilişleri Ölçeği ve Kişilerarası İhtiyaçlar Anketi kullanılarak çevrimiçi formlar yoluyla toplanmıştır. Mevcut araştırma kapsamında veri toplama işlemi devam etmektedir. Bu özetle şimdiye kadar toplanan veriler ile yürütülen ön analiz bulguları sunulmuştur. Analizler kapsamında aracılık modellerini (Model 4) test etmek için Hayes (2018) tarafından geliştirilen PROCESS Macro 3.5.2 uygulaması kullanılmıştır.

Bulgular: Algılanan yükün intihar bilişlerinin alt boyutları olan sevilemezlik, çözülemezlik ve dayanamazlık üzerindeki doğrudan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür. İntihar davranışı üzerindeki doğrudan etkiler incelendiğinde algılanan yükün ve çözülemezliğin intihar davranışı üzerindeki doğrudan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu; ancak sevilemezlik ve dayanamazlık alt boyutlarının doğrudan etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Aracılık etkileri incelendiğinde ise, algılanan yükün yalnızca çözülemezlik aracılığıyla intihar davranışı üzerindeki dolaylı etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür. İkinci model incelendiğinde; kuramın bir diğer önemli bileşeni olan engellenmiş aidiyetin sevilemezlik, çözülemezlik ve dayanamazlık üzerindeki doğrudan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. İntihar davranışı üzerindeki doğrudan etkilere bakıldığında yalnızca çözülemezlik alt boyutunun doğrudan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür. Engellenmiş aidiyetin çözülemezlik aracılığıyla intihar davranışı üzerindeki dolaylı etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur.

Sonuç ve Tartışma: Bulgular gözden geçirildiğinde kişilerin yaşadıklarından dolayı kendilerini sorumlu tutmalarının, kendilerini yük olarak algılamalarının ve aidiyet duygusunun

engellenmesinin intihara dair bilişleri aktif hale getirdiği görülmektedir. Bununla birlikte kişinin kendisini değersiz ya da sevilemez biri olarak görmesinden ya da yaşanan duygusal acıya katlanamamasından ziyade kendini seçeneksiz ve içinde bulunduğu durumu çözümsüz olarak algılamasının intihar davranışını ortaya çıkardığı düşünülebilir. İntiharı düşünen kimselerin büyük çoğunluğunun neden intihar girişiminde bulunmadığının olası açıklamalarından biri çözümsüzlüğe dair inançları olabilir. Son olarak, KPİK' nin temel varsayımlarının intihar davranışını açıklamadaki rolünün Türkiye örnekleminde de incelemesinin intiharbilim alanına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Yük, Engellenmiş Aidiyet, Kişilerarası İntihar Kuramı, İntihar Bilişleri

Ortoreksiya Nervosa, Sağlık Anksiyetesi, Somatizasyon ve Yalnızlık Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Nurbanu AKSAKAL- Dr. Öğr. Üyesi Gözde SAYIN KARAKAŞ

Ortoreksiya nervosa, Bratman (1997) tarafından tanıtilan ve üzerinde araştırmaların sürdüğü yenice bir kavramdır. Ortoreksiya, daha sağlıklı beslenme amacıyla sağlıklı besinler yeme takıntısı olarak tanımlanmaktadır. Yapılan çalışmalar, ortoreksiyanın OKB, somatizasyon, narsizm ve mükemmeliyetçilik gibi kişilik özellikleri ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, belirli bir kiloda kalmayı gerektiren meslek gruplarına mensup kişilerde (sporcular, mankenler gibi), daha yaygın olarak karşılaşıldığı görülmektedir. Alanyazın gözden geçirildiğinde ortoreksiya belirtileri ile yalnızlık, somatizasyon ve sağlık anksiyetesi değişkenleri ile yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı ortoreksiya nervosanın, somatizasyon, sağlık anksiyetesi ve yalnızlık ile ilişkisini incelemektir. Çalışmaya, 18 yaş üstü 201 yetişkin (18-63 yaş arası, Ort: 30.31, SS: 11.11) dahil edilmiştir. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Ortoreksiya Nervosa Envanteri, Sağlık Anksiyetesi Ölçeği, Bradford Somatik Envanteri, Sosyal İzolasyon Ölçeği ve Yalnızlık Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlar, yaş ($b=.26$, $p=.001$) ve somatizasyonun ($b=.14$, $p=.006$) ortoreksiya belirti düzeyini pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Sağlık anksiyetesi ve yalnızlık ile ortoreksiya ilişkili bulunmamıştır. Bu sonuçlara bakıldığında, somatizasyon belirtilerinin ve bireylerin yaşının ortoreksiya düzeyiyle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında bireylerin yaşları arttıkça daha sağlıklı beslenmeye yönelik bir tutum içerisine girdikleri söylenebilir. Ayrıca, kişilerin bedensel belirtilerini fazla algılamalarının da

daha fazla ortoreksiya belirtisiyle ilişkilendirilebileceği ileri sürülebilir. Bu çalışmanın, ortoreksiya nervozayla ilişkili etmenlerin araştırılmasında ve buna uygun müdahalelerin geliştirilmesinde literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

III. Oturum

Yönetici: Arş. Gör. Dr. Gamze KARADAYI KAYNAK

12.30- 13.30

İlişkide Yakınlık: Bağlanma Stilleri, İlişkide Otantiklik ve Benliğin Ayrımlaşmasının Rolü, Kuşaklar Arası Bir Karşılaştırma

Zeynep DÖŞEME- Arş. Gör. Dr. Gamze KARADAYI KAYNAK

Bağlanma kuramında bireyin erken yaşlarda bakımını üstlenen kişiyle kurduğu ilişkinin yetişkin romantik ilişkilerindeki duygu, düşünce ve davranışlarında belirleyici olduğu savunulmaktadır. Ayrıca bağlanma deneyiminin bireyin özgün bir benlik geliştirme ya da geliştirememesini etkilediği de bilinmektedir. Bireylerin bağlanma stilleri, yetişkinlikteki ilişkisinde bireyin partnerine kendi benliğini açıkça gösterebilmesini ve ilişkisinde otantik olabilmesini etkileyebilmektedir. Bağlanma stilleri olumsuz olan bireylerin kendi benliğini partnerine ifade edebilme ve ilişkide otantik olma düzeylerinin düşük olacağı ve bu bireylerin ise romantik ilişki içinde kendini partnerine yakın hissedemeyeceği düşünülerek partneriyle yakınlığının düşük olacağı beklenmiştir. Bu amaçla bu araştırmada romantik ilişkide yakınlık üzerinde bağlanma stilleri, benliğin ayrımlaşması ve ilişkide otantiklik değişkenlerinin ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bağlanma stillerinin ilişkide yakınlığa etkisinde ilişkide otantikliğin aracı rolünün ve bağlanma stillerinin ilişkide otantikliğe etkisinde benliğin ayrımlaşmasının aracı rolünün test edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca romantik ilişkilerdeki yaşantıların ve algıların her kuşak döneminde değiştiği ve bu araştırmanın değişkenlerinin ortalamasının X-Y-Z kuşakları arasında değişeceği düşünülmüştür. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşamakta olan, 18-58 yaş arası, romantik ilişki içinde veya evli olan 178 (%80.9) kadın ve 42 (%19.1) erkek olmak üzere 220 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 32,02’dir (SS:12,53) ve 121’i romantik ilişki içinde, 99’u evlidir. Katılımcılara çevrimiçi ortamda kişisel bilgi formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Benliğin Ayrımlaşması Ölçeği, İlişkilerde Otantiklik Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Yakınlık Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda benliğin ayrımlaşması, ilişkide yakınlık ve kaygılı bağlanma düzeyi ortalamalarının X-Y-Z kuşakları arasında anlamlı farklılaştığı bulunmuştur. Romantik ilişkilerde yakınlığı, ilişkide otantikliğin ve kaygılı bağlanmanın pozitif yönde, kaçınan bağlanmanın negatif yönde yordadığı; ancak benliğin ayrımlaşmasının yordayıcı etkisi olmadığı görülmüş; bu değişkenlerin yakınlığın varyansını %45 oranında açıkladığı bulunmuştur. Gerçekleştirilen aracılık analizleri sonucunda, kaçınan bağlanma ile romantik ilişkide yakınlık arasında otantikliğin aracı rolü anlamlı bulunurken kaygılı bağlanma ile romantik ilişkide yakınlık arasında otantikliğin aracı rolü ise anlamlı bulunmamıştır. Ayrıca

kaçınan bağlanma stilinin ilişkide otantiklik aracılığıyla yakınlık üzerindeki etkisinde benliğin ayrımlaşmasının düzenleyici rolü de anlamlı bulunmamıştır. Sonuçlar ilişkide yakınlık üzerinde kaçınan bağlanmanın olumsuz etkisinin otantiklik aracılığıyla azaldığını; ancak bu etkinin kişilerin benlik ayrımlaşma düzeylerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kaygılı bağlanmanın ilişkide yakınlık üzerindeki etkisinin anlamsız olması; kaygılı bağlanan bireylerin, partnerinin kendisini terk etmesine yönelik korkusundan dolayı kullandığı stratejilerle kaçınan bağlanan bireylere kıyasla ilişkilerinde daha yüksek yakınlık kurduklarını düşündürmüştür. Ayrıca kaygılı bağlanmanın ilişkide yakınlığa etkisinde otantikliğin aracı rolünün anlamlı olmaması; yakınlık üzerinde kaygılı bağlanmanın yordayıcı etkisinin düşük düzeyde olması; örneklem ya da ölçüm araçlarının özellikleri ile ilgili olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca bu değişkenlerin incelendiği çalışmaların alanyazında yetersiz olması sebebiyle bu konuda farklı araştırmaların yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.

Anahtar kelimeler: bağlanma, ilişkide otantiklik, ilişkide yakınlık, benliğin ayrımlaşması

Romantik İlişkilerde Aldatma Eğilimini Anlamak: İlişki Bağlanımı, Sosyal Medya Kullanımı ve İlişkileri Sosyal Karşılaştırmanın Rolü

Selin TEYİN- Arş. Gör. Dr. Gamze KARADAYI KAYNAK

İlişki bağlanımı; kişinin ilişkisini sürdürme isteğini ve bu ilişki içindeki deneyimini gösteren psikolojik durumdur ve ilişkilerin başlaması, sürdürülmesi ve sonlandırılmasında önemli bir etkiye sahiptir. Kişilerin ilişki bağlanım düzeyleri aldatmaya yönelik eğilimlerini ve ilişkilerini diğer ilişkilerle karşılaştırmalarını etkilemektedir. Ayrıca günümüzde artan sosyal medya kullanım sıklığı ve sosyal medyada alternatif partnerlere maruz kalma bireyin ilişkisini sosyal karşılaştırmasına ve aldatma eğiliminin artmasına sebep olabilmektedir. Alanyazın incelendiğinde, bağlanım ile aldatma eğilimi arasında negatif yönde ilişkilerin olduğu fazla sayıda çalışma göze çarparken; aldatma eğilimi ile ilişkileri sosyal karşılaştırma ve sosyal medya kullanım sıklığını ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu sebeple, bu araştırmada aldatma eğilimi ile ilişki bağlanımı, ilişkileri sosyal karşılaştırma ve sosyal medya kullanımı değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve ilişki bağlanımı ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkiye ilişkileri sosyal karşılaştırmının aracılık etkisinin ve sosyal medya kullanım sıklığının düzenleyici etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşamakta olan 18 yaş ve üzeri; romantik ilişkisi olan 173 katılımcı oluşturmaktadır. Bu katılımcıların 55’i (%31,8) erkek; 118’i kadındır (%68,2); yaş ortalamaları 27,66’dır (SS: 8,43). Katılımcıların 51’i evli, 14’ü nişanlı ve 108’i sevgilisi olduğunu bildirmiştir. Araştırmada veriler “Demografik Bilgi Formu”, “İlişki İstikrarı Ölçeği”, “İlişkileri Sosyal Kıyas Ölçeği”

ve “Aldatma Eğilimi Ölçeği” ile toplanmıştır. Analizler sonucunda, aldatma eğilimi ile İlişki İstikrarı Ölçeği’nin alt boyutlardan olan ilişki doyumu, bağlanım ve ilişki yatırımının negatif yönde, seçeneklerin niteliğini değerlendirme alt boyutunun ise pozitif yönde ilişkili olduğu; ilişkileri sosyal karşılaştırmanın alt boyutu olan genel karşılaştırma eğilimi ile düşük düzeyde pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Aldatma eğilimini sadece bağlanım ve seçeneklerin niteliğini değerlendirme alt boyutunun anlamlı şekilde yordadığı ve bu değişkenlerin aldatma eğiliminin varyansını %23 oranında açıkladığı görülmüştür. Gerçekleştirilen düzenleyicilik analizlerinde ise, ilişki bağlanımı ile aldatma eğilimi arasında ilişkileri sosyal karşılaştırmanın ve sosyal medya kullanım sıklığının düzenleyici etkileri anlamlı bulunmazken; seçeneklerin niteliğini değerlendirmenin aldatma eğilimi üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanım sıklığının düzenleyici rolü ise anlamlı bulunmuştur. Kişilerin ilişkileri dışında farklı seçenekleri değerlendirme düzeyleri aldatma eğilimini arttırmaktayken; sosyal medya kullanım düzeyleri düşük ve ortalama olan grupta bu etkinin azaldığı görülmüştür, ancak kullanım düzeyi yüksek olan grupta bu etki anlamlı çıkmamıştır. Aldatma eğilimini yalnızca bağlanım ve seçeneklerin niteliğini değerlendirme düzeyinin yordamasının örneklemin yaş ortalamasının düşük olması ile ilişki olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca sosyal medya kullanım sıklığı yüksek olduğunda romantik ilişki üzerinde etkisi yokken; kullanım sıklığının düşük ve ortalama olması ilişki için koruyucu görünmektedir.

Anahtar kelimeler: Aldatma eğilimi, ilişki bağlanımı, ilişkileri sosyal karşılaştırma, sosyal medya kullanım sıklığı

Ebeveynler Arası Şiddete Tanıklık ile Saldırganlık Arasındaki İlişkide Bilişsel Esneklik ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Rolü

Bengü YURDAKUL- Dr. Öğr. Üyesi Özge SARIOT ERTÜRK

Giriş: Önemli bir halk sağlığı sorunu olan şiddet bireyleri çeşitli şekillerde etkilemektedir. Bu çalışmada kişilerin ebeveynleri arasındaki şiddete tanık olma düzeyi ile sergiledikleri saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu ilişkide belirsizliğe tahammülsüzlük ve bilişsel esnekliğin aracı rolü incelenmiştir.

Yöntem: İlişkisel ve kesitsel nitelikte olan araştırmanın örneklemini; yaşları 18 ile 40 (M=24.49; SS=5.07) arasında değişen ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 252’si kadın (%66,5), 125’i erkek (%33) olmak üzere toplam 379 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada verileri Demografik Bilgi Formu, Saldırganlık Ölçeği Kısa Formu, Ebeveynler Arası Şiddete Tanıklık Ölçeği, Bilişsel Esneklik Envanteri ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği kullanılarak Google Forms aracılığıyla çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Çalışma sonucunda

elde edilen verileri değerlendirmek amacıyla SPSS paket programı kullanılmış; korelasyon, t-test, regresyon analizleri yapılmıştır. Aracılık modellerini test etmek üzere SPSS paket programı eklentisi olan ve Hayes (2018) tarafından geliştirilen PROCESS kullanılmıştır.

Bulgular: Yapılan t-test sonucuna göre agresyon düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı ve erkeklerin daha yüksek düzeyde agresyon sergilediği bulunmuştur. Regresyon sonucuna göre ise yaş değişkeni bilişsel esnekliği negatif yönde yordamaktadır. Cinsiyetin etkisi kontrol edilerek yapılan aracılık analizi sonuçları babadan anneye yönelik şiddete tanık olma düzeyleri ile agresyon düzeyi arasındaki ilişkide bilişsel esnekliğin kontrol alt boyutunun ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün engelleyici kaygı alt boyutunun kısmi aracı olduğunu göstermiştir.

Sonuç ve Tartışma: Bulgular incelendiğinde ebeveynler arası şiddete tanıklık düzeyindeki değişimin agresyon düzeyi ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu ilişkinin özellikle babadan anneye yönelik şiddete tanık olma boyutu için belirsizliğe tahammülsüzlük ve bilişsel esneklik ile daha iyi açıklandığı görülmüştür. Bu bulgulara bağlı olarak ebeveynler arası şiddete tanık olmanın agresyon düzeyi üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla bilişsel esnekliğin artırılması ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün azaltılmasına yönelik müdahale programlarının etkili olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynler arası şiddete tanıklık, saldırganlık, belirsizliğe tahammülsüzlük, bilişsel esneklik

Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Farkındalık ve Bilgi Arttırabilecek Fotoğraf ve Sloganların Belirlenmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi

Bircan GÜNDOĞDU- Hilal NAZLI- Mert KOCA- Sevil BOZKURT-

Dr. Öğr. Üyesi Özge SARIOT ERTÜRK

Giriş: Çocuk istismarı ve ihmali önlenabilir bir toplumsal sorundur. Konuyla ilgili her düzeyde önleme çalışması önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma; Çocuk İstismarı ve İhmali konusunda farkındalığı ve bilgiyi artırması beklenen fotoğrafların ve sloganların katılımcılara sunularak etkili olan fotoğraf ve sloganların belirlenebilmesi ana amacıyla tasarlanmıştır.

Yöntem: Çalışma nitel ve nicel kısım olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Nicel verilerin toplanmasında kullanılacak istismar ihmal temasının ve oluşturulacak sloganların belirlenmesine katkı sağlaması amacıyla gerçekleştirilen nitel bölümde yaşları 18-51 arasında değişen 28 katılımcıyla 4 odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşmelerin iki tanesi lisans öğrencisi katılımcılarla (yüz yüze ve çevrimiçi) iki tanesi ebeveyn olan katılımcılarla (çevrimiçi) gerçekleştirilmiştir. Her biri 60-90 dakika süren görüşmelerde katılımcılara oturum yöneticisi araştırmacı tarafından, araştırmacılarca hazırlanmış konuyla ilişkili 5 soru

yönlendirilmiştir. Katılımcı cevapları içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve araştırmanın nicel kısmı için ön hazırlık yapılmıştır.

Çalışmanın nicel bölümü ise şu şekilde planlanmıştır: 18 yaş üzerindeki 400 katılımcıya Google Forms aracılığıyla ulaşılabacaktır. Nitel değerlendirmeler sonucunda elde edilen bilgiler ışığında oluşturulacak görsel ve sloganların farklı katılımcılar tarafından değerlendirilmesi sağlanacak, katılımcılardan uyarıların neyle ilişkili olduğunu değerlendirmesi istenecek konuyla ilişki düzeyi en yüksek olarak belirtilen uyarılar belirlenecektir.

Bulgular: Nitel verilerin ön değerlendirme sonuçlarına göre; öğrenciler çocuklara yönelik kabul edilmeyen davranışların neler olduğu sorulduğunda internet kullanımının içeriğinin kontrol edilmesine vurgu yaparken, ebeveynler çocuklara mahremiyet eğitimi verilmemesinin kabul edilemezliğine vurgu yapmıştır. Bunun yanında her iki grubun çocuğa yönelik kabul edilemez davranışlar içinde çocuğa yönelik kötü muamele, özellikle Cinsel İstismar, Duygusal İstismar ve Duygusal İhmale değindiği görülmüştür. Çocuğa yönelik doğru, kabul edilebilir davranışların neler olduğu sorusuna ise her iki grup da çocuğa ilgi, sevgi gösterilmesi, ebeveynlerin olumlu yönde rol model olması konularına değinerek yanıt vermiştir.

Sonuç: Nitel çalışma verilerinin analizleri devam etmekte, elde edilen veriler ışığında çalışmanın nicel bölümünde kullanılacak görsel ve sloganların hazırlanması yönündeki çalışmalar sürmektedir.

Çalışmanın bu iki basamağının tamamlanmasıyla etkililiği ortaya konmuş fotoğraf ve slogandan oluşan uyarıların özellikle ebeveynlerin bilinçlenmesi amacıyla ‘Birincil Önleme Kiti’ adlı önleyici bir projede kullanılması planlanmaktadır. Bu kapsamda çocuklarla ilgili ürünlerin üzerine basılacak Çocuk İstismarı ve İhmali ile ilgili etkililiği ortaya konmuş bu uyarılarla, ilgili farkındalık ve bilgi artışının geniş kitlelerde sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı ve ihmali, önleme, farkındalık,

IV. Oturum

Yönetici: Dr. Öğr. Üyesi Pınar ELMAS

13.45- 14.45

Benlik Saygısının Benlik Sunumu Taktikleri Üzerindeki Etkisi: Benlik Uyuşmazlıkların Rolü

Ceyda ÇELEBİ- Dr. Öğr. Üyesi Pınar ELMAS

Giriş: İnsanlar genellikle bilinçli ya da bilinçsizce diğerleri üzerinde izlenim yaratmaya yönelik bir motivasyona sahiptir. Bireyler için başkaları tarafından sevilme ve onay görme işlevi görebilen bu davranışlar kişinin kendine ilişkin memnuniyetinden etkilenebilmektedir. Aynı zamanda, kişinin gerçekte sahip olduğu kendiliğiyle idealinde sahip olmak istediği kendiliği arasındaki uyuşmanın da kişinin kendinden memnuniyetini ve kendini diğerlerine sunma biçimini de etkilediği bilinmektedir. Bu doğrultuda, kişilerin benlik saygısı ile benlik sunumu taktikleri arasındaki ilişkiyi anlamak ve bu ilişkide benlik uyuşmazlıklarının rolünü incelemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem: Örneklem, yaşları 18 ile 65 ($M=27.34$; $SS= 9.02$) arasında değişen ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 208'i (%69.1) kadın, 92'si (%30.6) erkek olmak üzere toplam 300 kişiden oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri, Benlik Sunumu Taktikleri Ölçeği, Birleştirilmiş Benlik Uyuşmazlıkları Endeksi Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Google Forms aracılığıyla çevrim içi ortamda toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Analiz sonuçları, benlik saygısının benlik sunumu taktikleri üzerindeki doğrudan etkisinin negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir. Buna göre, bireylerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça benlik sunumu taktikleri kullanma eğilimi azalmaktadır. Ayrıca, beklendiği gibi ideal benlik ile gerçek benlik uyuşması bu etki üzerinde aracı rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Benlik, benlik saygısı, benlik sunumu taktikleri, benlik uyuşmazlıkları

Eko-Anksiyetenin Sürdürülebilir Tüketim Davranışına ve İklim Değişikliği İnkarına Etkisi: Ekolojik Ayak İzi Farkındalığının Rolü

Ufuk ÖZKARA- Dr. Öğr. Üyesi Pınar ELMAS

Giriş: Günümüzde iklim değişikliğinin yarattığı sorunlar doğrudan ve dolaylı olarak hem fizyolojik hem de psikolojik sağlığı olumsuz etkilemektedir. Ekolojik sorunların oluşturduğu yıkım, insanlığı kendi ve Dünya'nın geleceği hakkında endişeye ve korkuya sürüklemektedir. Ekolojik sorunlara karşı hissedilen bu anksiyete, bireylere ekolojik ayak izi farkındalığı

kazandırabilmektedir. Bu farkındalıkla birlikte kimi insanlar sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarına yönelerek iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya çalışırken kimileri ise iklim değişikliğini inkar etmektedir. Bu bağlamda bu araştırmada amaç, eko-anksiyete düzeyinin, iklim değişikliği inkârı ve sürdürülebilir tüketim davranışları üzerindeki etkisinde ekolojik ayak izi farkındalığının aracı rolünü incelemektir.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini 338 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği, Eko-anksiyete Ölçeği, İklim Değişikliği İnkârı Ölçeği ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Veriler çevrimiçi formlar aracılığıyla toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Analizler devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: eko-anksiyete, iklim değişikliği inkârı, sürdürülebilir tüketim, ekolojik ayak izi farkındalığı.

Çalışanlarda Algılanan Aşırı Nitelikliliğin Üretim Karşıtı Davranışlar Üzerindeki Etkisinde Göreli Yoksunluğun Rolü

Remziye ÖRDEK- Dr. Öğr. Üyesi Pınar ELMAS

Giriş: Algılanan aşırı niteliklilik, bireylerin eğitim seviyelerinin artması ve meydana gelen ekonomik krizler gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak günümüz örgütlerinde yaygın şekilde görülmeye başlanmıştır. Kavram, son yıllarda ilgi duyulan ve çeşitli değişkenlerle ilişkisi araştırılan önemli konular arasındadır. Bu çalışmada, çalışanlarda algılanan aşırı nitelikliliğin üretim karşıtı davranışlar üzerindeki etkisinde göreli yoksunluğun aracı rolünü araştırmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın örneklemi, 18 yaşından büyük ve en az 1 yıldır çalışıyor olan 127 kadın ve 126 erkek olmak üzere toplam 253 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılara çevrim içi ağ üzerinden paylaşılan anket formu bağlantısı ile ulaşılmıştır. Veriler, Algılanan Aşırı Niteliklilik Ölçeği, Üretim Karşıtı Davranışlar Ölçeği, Göreli Yoksunluk Ölçeği ve Sosyo-demografik Soru Formu ile toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma bulguları algılanan aşırı nitelikliliğin üretim karşıtı davranışlar ve göreli yoksunluk üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca göreli yoksunluğun üretim karşıtı davranışlar üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi olmadığı ve göreli yoksunluğun oluşturulan modelde aracı rolü olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Aşırı Niteliklilik, Üretim Karşıtı İş Davranışı, Göreli Yoksunluk